

SAJÓÖRÖS
INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

2015

Készítette:

MINUSPLUS Építész Kft.
Alexa Zsolt
Rabb Donát
Schreck Ákos
Tarr Ivett
Csiha András

Megrendelő:

Sajóörös Község Önkormányzata
3586 Sajóörös, Jókai út 2.

2015

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék	4
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ	5
1. JÖVŐKÉP	6
1.1. A település jövőképe	6
1.1.1. Sajóörs gazdasági jövőképe	6
1.1.2. Sajóörs társadalmi jövőképe	6
1.1.3. Sajóörs táji, természeti jövőképe	7
1.1.4. Sajóörs épített környezetének és szolgáltatásainak jövőképe	7
1.2. A településfejlesztési elvek rögzítése	7
2. CÉLOK	8
2.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	8
2.2. Részcélok és a beavatkozások területei egységeinek meghatározása	9
2.2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata	12
3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ	13
3.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása	13
3.1.1. Társadalmi adatok	13
3.1.2. Gazdasági adatok	15
3.1.3. Környezeti és természeti adatok	16
3.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra	17
3.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	18
Ábrák jegyzéke	19
Táblázatok jegyzéke	20
Térképek jegyzéke	21

TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

1. JÖVŐKÉP

1.1. A TELEPÜLÉS JÖVŐKÉPE A GAZDASÁGI, TÁRSADALMI, TÁJI, TERMÉSZETI ÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉRE VONATKOZÓAN

Sajóörös jövőképe

SAJÓÖRÖS, MINT KISVÁROSIS JELLEGŰ KÖZSÉG, A LAKOSAI SZÁMÁRA KEDVEZŐ ÉLETMINŐSÉGET BIZTOSÍT, OTTHONOS, EGYEDI ARCULATTAL. DINAMIKUSAN KIEGYENSÚLYOZOTTAN ÉS FENNTARTHATÓ MÓDON FEJLŐDIK, ÖNÁLLÓ GAZDASÁGÁVAL TÉRSÉGI SZINTEN IS ELISMERT ÉS TURISZTIKAI SZEMPONTBÓL IZGALMAS SZEREPET TÖLT BE.

1.1.1. SAJÓÖRÖS GAZDASÁGI JÖVŐKÉPE

Sajóörös gazdasága 2020-ban az alábbiakkal jellemezhető:

- Sajóörös önálló gazdasággal bír, gazdaságában meghatározó szerepet kapnak a magas hozzáadott értékű (pl.: a mechatronikai, logisztikai, környezetipari, egészséggazdasági és turisztikai) vállalkozások.
- A településen bejegyzett kis- és középvállalkozások működőképesek, hálózati és klaszter kapcsolataik stabilak, tőkeellátottságuk jó.
- Vállalkozóbarát iparfejlesztések eredményeként, az ipari park erősíti a gazdaságot figyelembe véve a természeti környezet megőrzését.
- A meglévő térségi kapcsolatok felerősödése mellett új együttműködések alakultak ki a gazdaságfejlesztés területén.
- Az ipar, a szolgáltatások és a turizmus összehangolt fejlesztéseit követően a térség vonzó turisztikai célpontjává vált Sajóörös.
- A megfelelő infrastruktúrális fejlesztések és a környező településekkel való összefogást követően kialakult a Sajóörösrre irányuló egészség-turizmus.
- A tudatos gazdasági fejlesztéseknek köszönhetően erősödött a KKV szektor, nőtt a munkahelyek száma így csökkent a munkanélküliség.

1.1.2. SAJÓÖRÖS TÁRSADALMI JÖVŐKÉPE

Sajóörös társadalma 2020-ban az alábbiakkal jellemezhető:

- Sajóörös lakónépességének természetes fogyása megállt, a község lélekszáma az elmúlt évtizedben folytatta a növekedést. A község lakosságmegtartó és lakosságvonzó képessége – a folyamatosan javuló foglalkoztatási és kereseti viszonyok, a magas színvonalú közszolgáltatások, valamint a közösségi és közéleti részvétel lehetőségei miatt – nő.
- Sajóörös a településért is felelősséget vállaló, képzett, aktív polgárok közössége.
- Fiatalok családalapítási hajlandósága az országos átlagnál jobb, mert biztosított jövőjük, egzisztenciális biztonságban élnek.
- Sajóörös nyitottan, befogadóan várja a településért tenni akaró, idetelepülő szakembereket, akik új szemléletet, friss gondolatokat hoznak a községbe.
- A Sajóörösön élő és az ide érkező fiatalok lehetőséget látnak tehetségük kibontakoztatására, boldogulásukat a településen képzelik el; a korábban elköltözöttek szívesen térnek vissza a településre, mert biztosítva látják jövőjüket. □ Sajóörös lakosságának egészségi állapota jó, testi és lelki kiegyensúlyozottságukat a közösségi élet, valamint a rekreációs lehetőségek széles tárháza támogatja.
- Sajóörösön az életút egésze alatt teljes életet lehet élni. A teljesség kiterjed az egzisztencia és karrier építés, az aktív polgári részvétel, és a magánélet területére. Sajóörösön dolgos, sikeres, megbecsült és boldog életpályát lehet befutni.

- Sajóörös társadalma befogadó társadalom, amely a társadalmi aktivitás, kohézió növelésével megállítja a területi leszakadási folyamatokat, küzd a szegénység ellen.
- Az egészségügyi ellátó rendszer magas színvonalú a megvalósult infrastruktúráis fejlesztéseknek köszönhetően.
- Sajóörös lakossága ismeri és megbecsüli múltját és a település kulturális örökségét, abból merítve aktívan formálja lokális identitását.
- A településen családbarát módon szervezett szolgáltatások kerültek kialakításra.
- A Sajó folyó adta turisztikai és identitáserősítési lehetőségei megfelelően kihasználtak.

1.1.3. SAJÓÖRÖS TÁJI, TERMÉSZETI JÖVŐKÉPE

Sajóörös táji és természeti állapota 2020-ban az alábbiakkal jellemezhető:

- Sajóörös óvja egyedülálló természeti környezetét, a fejlesztéseknél kiemelt szerepet kap a fenntarthatóság és a környezettudatosság.
- Sajóörös zöld település, zöldfelületeinek nagysága a 2015. évi állapothoz képest 10-15 %-kal nő. A zöldfelületi rendszer elemeit képező, a településszerkezet szempontjából kiemelt szabad terek megmaradnak. Az országos és helyi jelentőségű természetvédelmi területek és értékek, tájkép, földtani, tájésképértékek megőrzése jellemző.
- A településközponti téren kialakult a megfelelő funkcionális, zöldfelületi és esztétikai kapcsolat.
- A Sajó folyó és a település kapcsolatánál rehabilitálásra került a vizes élőhely.
- Környezettudatos szemléletmóddal közösségi, rekreációs funkciókkal és környezetarchitektúra elemekkel vonzóvá váltak a vízközelű területek.
- A katasztrófavédelmi, árvízvédelmi biztonság növelésével és a környezettudatos elvek érvényesítésével csökkent a környezetterhelés.

1.1.4. SAJÓÖRÖS ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉNEK ÉS SZOLGÁLTATÁSAINAK JÖVŐKÉPE

Sajóörös épített környezet és szolgáltatása 2020-ban az alábbiakkal jellemezhető:

- Sajóörös kellemes, vonzó, funkciókban gazdag település.
- Sajóörös lakossága egészséges, tűréshatár alatti környezet-terheléssel rendelkező, por- és zajmentes környezetben él.
- Sajóörös épített környezete közművesített, rendezett, környezetbarát.
- Sajóörös ingatlanpiaci kínálata rugalmasan követi az igényeket, a lakóterületek élhetőek és fenntarthatóak.
- A közszolgáltatások mindenki számára elérhetőek, biztonságosak, magas színvonalúak és fenntarthatók.
- Sajóörös ipari területei bővültek, a település lakóterületei és a vállalkozói zónák közlekedési kapcsolatai jók.
- Sajóörös környezete tiszta, rendezett, épített környezete esztétikus és harmonikus.
- Sajóörösön a közösségi közlekedés magas színvonalú, amelyet környezetbarát járművek jellemeznek.
- A település közúti, közúti kapcsolatai, helyi és helyközi tömegközlekedése, kerékpár és gyalogosforgalmi létesítményei megfelelnek a kor színvonalának, elvárásainak.

1.2. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK RÖGZÍTÉSE

Sajóörös jövőképe az alábbi négy átfogó célt formálja:

- a község versenyképes, önálló gazdasága
- vonzó településkép, fenntartható környezet
- a településen lakók javuló életminősége
- a községlakók növekvő személyi, anyagi és környezeti biztonsága

2. CÉLOK

2.1. A TELEPÜLÉS ÁTFOGÓ FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

1. Gazdaság erősítése

Sajóörös önkormányzata teljes mértékben elkötelezett a helyi gazdaságfejlesztés iránt. Biztosítani kell megfelelő helyszínt az iparterületek kialakítására, elősegítve a vállalkozások betelepülését ezzel biztosítva új munkahelyeket.

Az épített környezet fejlesztésével és térségi összefogással törekedni kell a térségi turizmus fellendítésére.

T1.1. Iparfejlesztés

T1.2. Térségi együttműködések erősítése

T1.3. Foglalkoztatási szint megőrzése

2. Életminőség javítása

A településen élők elégedettségének növelése érdekében szükséges, hogy a település családbarát módon szervezze a közösségi – kulturális, közigazgatási, stb. – szolgáltatásokat.

A lakosság megtartásának, visszavonzásának kulcs tényezője a helyi identitástudat további erősítése.

Ennek érdekében jelentős szereppel bír a kulturális helyi értékek feltárása, bemutatása és megvédése.

Illetve új, eddig kiaknázatlan területek feltárása - a Sajó folyó turisztikai lehetőségének kiaknázása.

A lakosság és a térség számára is fontos az egészségügyi infrastruktúra fejlesztése és funkcionális bővítése.

T2.1. Demográfiai egyensúly megteremtése

T2.2. A lakosság egészségügyi állapotának javítása

T2.3. Arculatfejlesztés

3. Épített környezet fejlesztése

Kiemelt feladat a település életében az intézmények folyamatos karbantartása, felújítása, fejlesztése, energetikai korszerűsítése. Kiemelve az oktatási, kulturális és az egészségügyi, sport illetve turisztikai funkcióval bíró épületeket. Ezeken felül fontos a szociális infrastruktúra fejlesztése. Ennek egyik kulcs tényezője a közlekedés fenntartható fejlesztése, a környezetbarát mobilitás feltételeinek megteremtése. A megközelítés és elérhetőség fontos alapfeltétele a gazdasági fejlődésnek.

A kommunális infrastruktúra elemeinek és a környezeti biztonságot szolgáló hálózatos rendszerek energiahatékony módon és a fenntarthatósági elvek mentén értelmezett folyamatos megújulása és fejlesztése hozzájárul az ellátás-, és a környezetbiztonság szinten tartásához, illetve növeléséhez.

T3.1. Intézményi infrastruktúra fejlesztése

T3.2. Közlekedési infrastruktúra fejlesztése

T3.3. Közmű infrastruktúra fejlesztése

4. Klímatudatos lépések megtétele

Sajóörös kertvárosias helyzetéből adódóan egyértelmű célkitűzésként nem valósítható meg kompakt településsé formálása, viszont elengedhetetlen az erre való törekvés.

A vonzó településkép megteremtése érdekében elengedhetetlen a központi és a települést övező zöldterületek megóvása, további fejlesztése, környezetbarát megközelíthetőségének biztosítása. Törekedni kell a megfelelő funkcionális, zöldfelületi és esztétikai kapcsolat megteremtésére.

A helyi lakosok és az ide érkezők számára is érdekes természetközeli terület a Sajó folyó és a település kapcsolata. Ennek fejlesztése érdekében első sorban rehabilitálni kell a vizes élőhelyet, majd bővíthető a közösségi funkció.

Állami támogatás biztosításával rentábilissá kell tenni a megújuló energiaforrásokat használó rendszerek kiépítését a magánberuházások esetében. Gondot kell fordítani a lakosság szemléletformálására, az energiatudatos magatartás általánossá tételére.

- T4.1. Kompakt település megteremtésére való törekvés
- T4.2. Zöldfelületek fejlesztése
- T4.3. Energiatudatos lépések
- T4.4. Környezetterhelés csökkentése

2.2. RÉSZCÉLOK ÉS A BEAVATKOZÁSOK TERÜLETEI EGYSÉGEINEK MEGHATÁROZÁSA

1. Gazdaság erősítése

- T1.1. Iparfejlesztés
 - T1.1.1. hálózatos, klaszter-orientált szemlélet érvényesítése
 - T1.1.2. energiatermelés lehetőségének kihasználása/bővítése
 - Önkormányzati tulajdonú épületek elektromos energiaellátása napelemrendszerrel (6)
 - T1.1.3. az erőforrások mennyiségéhez alkalmazkodó iparfejlesztés
- T1.2. Térségi együttműködések erősítése
 - T1.2.1. rövid ellátási lánc preferálása
 - T1.2.2. komplex turisztikai kínálatok kidolgozása
 - A település régmúlt értékeinek bemutatása tájházban (11)
- T1.3. Foglalkoztatási szint megőrzése
 - T1.3.1. vállalkozóbarát környezet kiépítése és fenntartása

2. Életminőség javítása

- T2.1. Demográfiai egyensúly megteremtése
 - T2.1.1. népességszám stabilizálása
 - T2.1.2. családbarát község kialakítása
 - Családi napközi létesítése 0-3 korosztály számára (17)
 - Falunap - egész napos helyi közösségi programok (8)
 - Óvoda felújítása, eszközök beszerzése, udvar, játszóudvar felújítása (4)
 - Községháza kialakítása (9)
 - Kultúrház felújítása (10)
 - T2.1.3. idősek ellátásának fejlesztése
 - Községháza-orvosi rendelő épületének átalakítása egészségházzá (5)
- T2.2. A lakosság egészségügyi állapotának javítása
 - T2.2.1. megelőzésre összpontosító ellátórendszer kiépítése
 - T2.2.2. aktív és minőségi időskor megalapozás
 - T2.2.3. sportolási lehetőségek bővítése
 - Multifunkcionális sportlétesítmény építése (12)
- T2.3. Arculatfejlesztés
 - T2.3.1. épített látványelemek megőrzése
 - Kultúrház felújítása (10)
 - A település léptékének megfelelő díszkivilágítás kiépítése
 - T2.3.2. természeti látvány (Sajó folyó és környezete)

3. Épített környezet fejlesztése

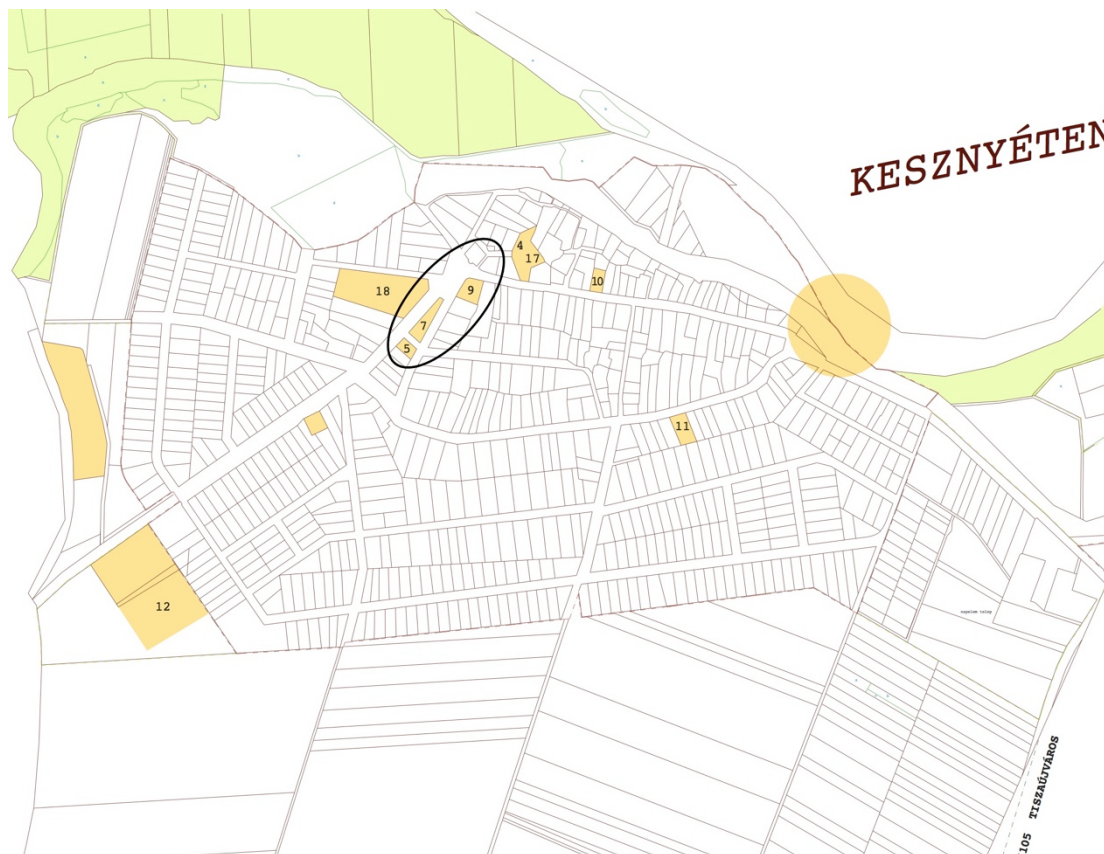
- T3.1. Intézményi infrastruktúra fejlesztése
 - T3.1.1. oktatási, kulturális infrastruktúra állagmegóvása, fejlesztése
 - Óvoda felújítása, eszköz beszerzése, udvar játszóudvar felújítása (4)
 - Községháza kialakítása funkció nélküli önkormányzati épületből (5)
 - Önkormányzati tulajdonú épületek elektromos energiaellátása napelemrendszerrel (6)
 - A Melczer-Mándy-kastély hasznosítása (18)

- T3.1.2. egészségügyi, sport, turisztikai infrastruktúra fejlesztése
 - Községháza-orvosi rendelő épületének átalakítása egészségházzá (5)
 - Multifunkcionális sportlétesítmény építése (12)
- T3.1.3. szociális infrastruktúra fejlesztése
- T3.2. Közlekedési infrastruktúra fejlesztése
 - T3.2.1. úthálózati, csomóponti, közlekedésbiztonsági fejlesztések
 - Sajóörös belterületi gyűjtőútjainak felújítása (2)
 - Térfigyelő kamerarendszer kiépítése a közbiztonság és a közlekedésbiztonság javítására.(15)
 - T3.2.2. kerékpárutak, gyalogutak, parkoló felületek bővítése
 - Kerékpárutak kiépítésének folytatása Tiszaújváros és Sajószöged irányába (1)
 - Újabb parkoló felületek kialakítása
- T3.3. Közmű infrastruktúra fejlesztése
 - T3.3.1. vízbázisok védelme
 - T3.3.2. vezetékhálózatok fokozatos cseréje/bővítése
 - Bel- és csapadékvíz kezelése Sajóörösön (3)

4. Klímatudatos lépések megtétele

- T4.1 Kompakt település megteremtésére való törekvés
 - T4.1.1. terjeszkedés ütemezett megvalósítása
 - T4.1.2. emberléptékű megoldások alkalmazása
 - T4.1.3. közösségi közlekedés szintemelése
 - E-busz vásárlása (14)
 - 6 db buszmegálló korszerűsítése, akadálymentesítése (13)
- T4.2. Zöldfelületek fejlesztése
 - T4.2.1. lombkoronaszint arányának növelése
 - T4.2.2. növényállomány
 - T4.2.3. közterületek komplex fejlesztése
 - Sajóörös központi terének kialakítása piac és zöldterület létrehozásával (7)
 - Településellátási géppark fejlesztése (16)
- T4.3. Energiatudatos lépések
 - T4.3.1. energiahatékonyság növelése
 - T4.3.2. megújuló energia előállítás / használat bővítése
- T4.4. Környezetterhelés csökkentése
 - T4.4.1. katasztrófavédelmi, árvízvédelmi biztonság növelése
 - T4.4.3. környezettudatos elvek érvényesítés

Az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületeken végbemenő fejlesztések egymással összhangban valósulnak meg, egymásra szinergikus hatást fejtenek ki, erősítik egymás hatásait. Sajóörösön egy településközponti akcióterület került lehatárolásra. Ezen kívül számos beavatkozás érvényesül településszerte elszórtan vagy hálózatos módon.

térkép 1: akcióterületek Sajóörös területén
forrás: saját szerkesztés

Az akcióterületen kívül és belül jelölt akcióterületi-, kulcs- és egyéb projektek:

- 4 Óvoda felújítása, eszközök beszerzése, udvar, játszóudvar felújítása
- 5 Községháza-orvosi rendelő épületének átalakítása egészségházzá
- 7 Sajóörös központi terének kialakítása piac és zöldterület létrehozásával
- 9 Községháza kialakítása
- 10 Kultúrház felújítása
- 11 A település régmúlt értékeinek bemutatása tájházban
- 12 Multifunkcionális sportlétesítmény építése
- 17 Családi napközi létesítése 0-3 korosztály számára
- 18 A Melczer-Mándy-kastély hasznosítása

2.2.1. A JÖVŐKÉP, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ELVEK, AZ ÁTFOGÓ CÉL ÉS A RÉSZCÉLOK KAPCSOLATA

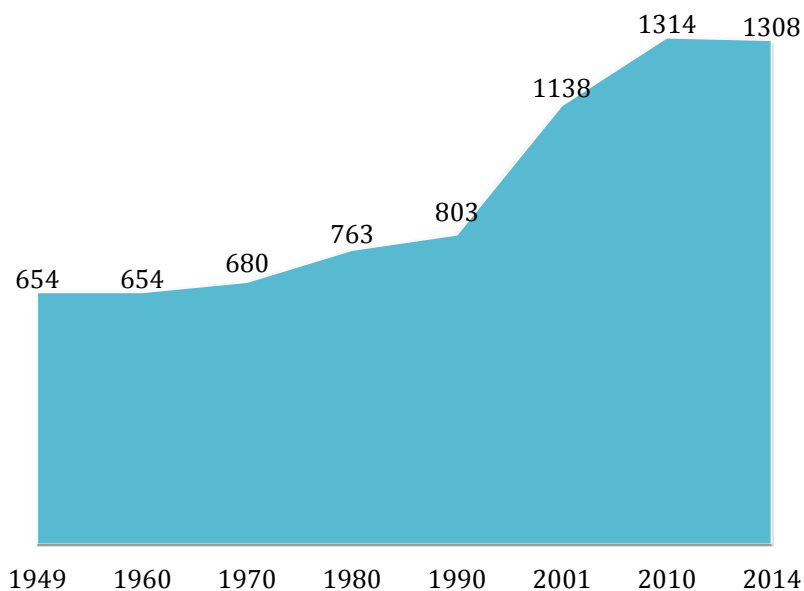
Jövőkép	Sajóörös, mint életerős, kisvárosias jellegű község, a lakosai számára kedvező életminőséget biztosít, otthonos, egyedi arculattal, dinamikusan kiegyensúlyozottan és fenntartható módon fejlődik, önálló gazdaságával régiós szinten is elismert szerepet tölt be.												
Stratégiai cél	1. GAZDASÁG ERŐSÍTÉSE			2. ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA			3. ÉPÍTETT KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE			4. KLÍMATUDATOS LÉPÉSEK MEGTÉTELE			
Tematikus célok	T1.1. IPARFEJLESZTÉS	T1.2. TÉRSÉGI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK ERŐSÍTÉSE	T1.3. FOGLALKOZTATÁSI SZINT MEGŐRZÉSE	T2.1. DEMOGRÁFIAI EGYENSÚLY MEGTEREMTÉSE	T2.2. A LAKOSSÁG EGYÉSZSÉGÜGYI ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSA	T2.3. ARCULAT- FEJLESZTÉS	T3.1. INTÉZMÉNYI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE	T3.2. KÖZLEKEDÉSI INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE	T3.3. KÖZMŰ INFRASTRUKTÚRA FEJLESZTÉSE	T4.1. KOMPAKT TELEPÜLÉS MEGTEREMTÉSÉRE TÖREKVÉS	T4.2. ZÖLDFELÜLETEK FEJLESZTÉSE	T4.3. ENERGIATUDATOS LÉPÉSEK	T4.4. KÖRNYEZETTERHELÉS CSÖKKENTÉSE
Tematikus részcélok	T1.1.1. hálózatos, klaszter-orientált szemlélet érvényesítése	T1.2.1. rövid ellátási lánc preferálása	T1.3.1. vállalkozóbarát környezet kiépítése és fenntartása	T2.1.1. népességszám stabilizálása	T2.2.1. megelőzésre összpontosító ellátórendszer kiépítése	T2.3.1. épített látványelemek megőrzése	T3.1.1. oktatási, kulturális infrastruktúra állagmegóvása, fejlesztése	T3.2.1. úthálózati, csomóponti, közlekedésbiztonsági fejlesztések	T3.3.1. vízbázisok védelme	T4.1.1. terjeszkedés ütemezett megvalósítása	T4.2.1. lombkoronaszint arányának növelése	T4.3.1. energiahatékonyság növelése	T4.4.1. katasztrófavédelmi, árvízvédelmi biztonság növelése
	T1.1.2. energiatermelés lehetőségének kihasználása/bővítése	T1.2.2. komplex turisztikai kínálatok kidolgozása		T2.1.2. családbarát község kialakítása	T2.2.2. aktív és minőségi időskor megalapozás	T2.3.2. természeti látvány (Sajó folyó és környezete)	T3.1.2. egészségügyi, sport, turisztikai infrastruktúra fejlesztése	T3.2.2. kerékpárutak, gyalogutak, parkoló felületek bővítése	T3.3.2. vezetékhálózatok fokozatos cseréje/bővítése	T4.1.2. emberléptékű megoldások alkalmazása	T4.2.2. növényállomány megújítása	T4.3.2. megújuló energia előállítás / használat bővítése	T4.4.3. környezettudatos elvek érvényesítése
	T1.1.3. az erőforrások mennyiségéhez alkalmazkodó iparfejlesztés			T2.1.3. idősök ellátásának fejlesztése	T2.2.3. sportolási lehetőségek bővítése		T3.1.3. szociális infrastruktúra fejlesztése			T4.1.3. közösségi közlekedés szintemelése	T4.2.3. közterületek komplex fejlesztése		

táblázat 1: a jövőkép, a településfejlesztési elvek és célok kapcsolata

3. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

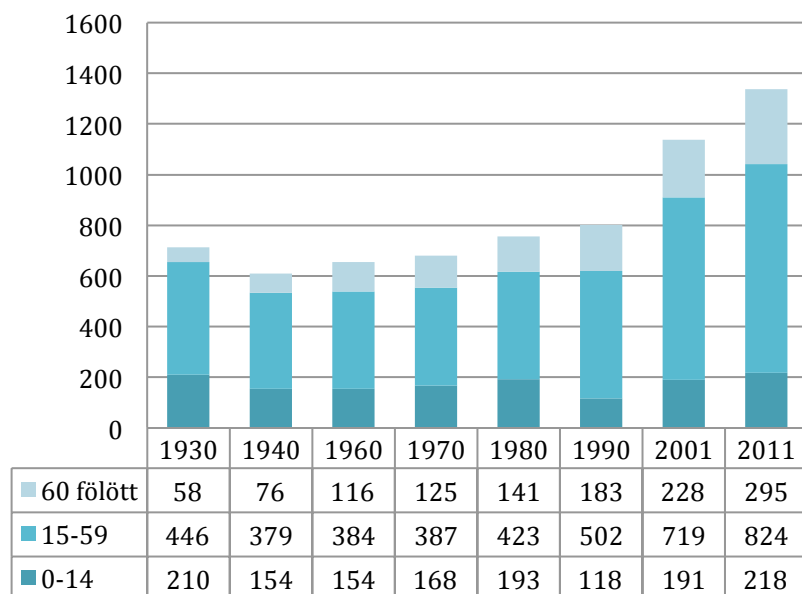
3.1. A STRATÉGIÁHOZ ÉS A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉHEZ SZÜKSÉGES TÁRSADALMI, GAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ADATOK MEGHATÁROZÁSA

3.1.1. TÁRSADALMI ADATOK

ábra 1: Sajóörös népessége (1949 – 2014)
forrás: TeIR

Sajóörös állandó népessége a az 1990 és 2010 között jelentősen 63,6%-al (803 főről 1314 főre) növekedett, míg 2010 és 2014 közötti kis mértékű, 0,4%-os csökkenés figyelhető meg (1314 főről 1308 főre).

ábra 2: a népesség kor megoszlása Sajóörösön
forrás: Varga, 1970. 496-497. III. népszámlálási adatok

A népesség korcsoportok szerinti megoszlásában az utóbbi évtizedekben kedvezőtlen változás ment végbe. 1930-ban a 60-év feletti lakosság a népességnek 8,1%-át tette ki. Ez az arány 1990-re 22,7%-ra nőtt, ugyanakkor a társadalom szempontjából oly fontos 0-14 éves korú lakosság aránya 29,5%-ról 14,7%-ra esett vissza. 2011-ben sem jobb az adatok. A 60 év feletti a népesség 22%-át tették ki, míg a 14 év alattiak 16,3%-át.

Az előregedési folyamat folytatódásával jelentős problémák jelentkezhetnek többek között a munkaerőpiacon, a szűkülő források elosztása generációk közötti feszültségekhez vezethet, valamint az idősellátás, szociális ellátás feladatai, kapacitás- és forrásigénye növekedni fog. A nyugdíjas kort, illetve az öregkort, mint szegénységi kockázatot tartjuk számon.

A 2011-es népszámlálási adatok alapján a megye lakosságának mintegy 10%-a tartozik valamelyik hazai nemzetiséghez. A nem magyar anyanyelvű lakosság aránya Sajóörösön 1,8%.

A legnagyobb arányú növekedés a magukat romáknak tekintők körében történt.

év	összesen	általános iskola osztály				középfokú			felsőfokú	
		0	1-5	6-7	8	befejezetlen	Szakmunkás képző	Közép iskola	befejezetlen	befejezett
1960	570	52	90	319	91	11		7	-	-
1970	629	25	126	241	173	23		27	3	1
1980	323	9	44	85	89	5	53	33	1	4
1990	763	14	64	156	277		103	115	Nincs adat	34
2001	1047	13	169		274		229	259	17	86
2011	1237	11	138		250		210	417		211

táblázat 2: a 7 évesnél idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége Sajóörösön (1960-2011)

forrás: TeIR

A 7 évesnél idősebb népesség egyre magasabb iskolai végzettséggel rendelkezik. A felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma a Kádár-korszakban szinte nulla, még 1990-ben is roppant alacsony, az összlakosságnak 4,4%-a. Ez az arány 2001-ben 8,2%, ekkor nagyobb arányú növekedés a középfokú végzettségűeknél volt tapasztalható, már a 7 évesnél idősebb népesség 46,6%-a rendelkezett érettségi vagy szakmunkás bizonyítvánnyal. A község értelmiségi rétege a 2000-es években növekedett jelentősebben. A 2011-es népszámlálási adatok szerint az összlakosság 17,1%-a már felsőfokú végzettséggel rendelkezett (Magyarországon 15,5%, Tiszaújvárosi járásban 12,7%). Ez köszönhető a betelepülő magasabb iskolai végzettségének is.

Foglalkoztatottság:

év	népesség	Aktív kereső	Inaktív kereső	eltartottak	munkanélküliek
1970	680	319	65	296	nincs adat
1980	763	331	146	286	nincs adat
1990	803	370	219	214	nincs adat
2001	1138	422	355	318	43
2011	1337	567	357	346	67

táblázat 3: aktív, inaktív keresők és eltartottak száma Sajóörösön (1970-2011)

forrás: TeIR

A regisztrált munkanélküliek aránya a 2001-es és a 2011-es Népszámlálás közötti időszakban növekedett. 2001-ben 3,8%-ról 2011-ben 5%-ra, de így is kedvezőbb az országos, a Tiszaújvárosi járási és a Tiszaújvárosi helyzetnél.

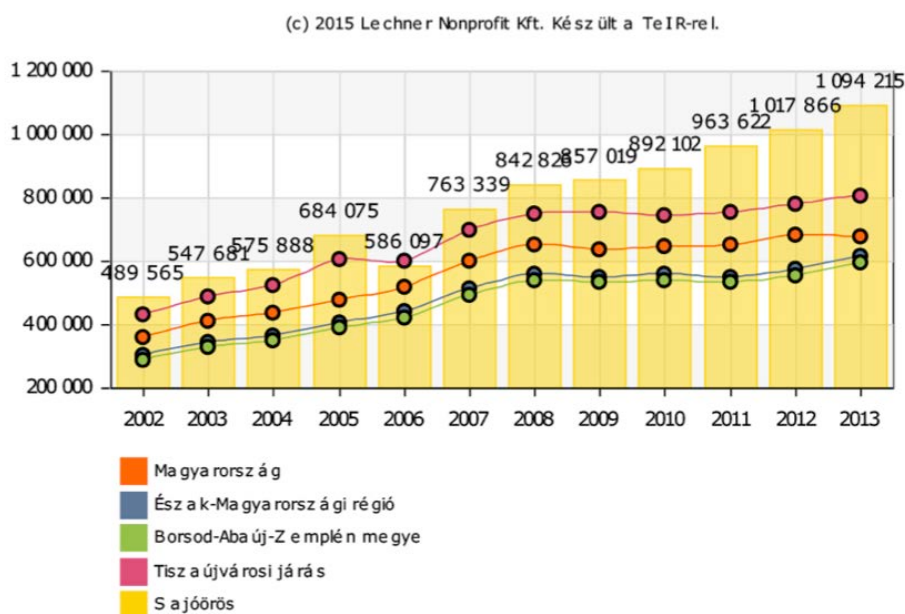
terület	2001	2011
Magyarország	6,5%	5,7%
Tiszaújvárosi járás	10,1%	6,0%
Tiszaújváros	8,0%	5,5%
Sajóörös	3,8%	5,0%

táblázat 4: munkanélküliek aránya Sajóörösön

forrás: TeIR

3.1.2. GAZDASÁGI ADATOK

Északkelet-Magyarországon a rendszerváltás előtti évben 41 olyan település volt, ahol az egy főre jutó jövedelem értéke magasabb volt az országos átlagnál. Az országos átlag feletti jövedelemszintű települések száma 2010-re 52-re nőtt, de mindössze 14 olyan település volt az élmezőnyben, amely 1988-ban is az országos érték felett teljesített. A megyeszékhelyek (Nyíregyháza 1988-ban még nem, Salgótarján pedig 2010-ben már nem tartozott ebbe a csoportba), néhány nagyobb (például Gyöngyös, Hatvan), valamint a sajátos (például vegyipari, logisztikai) profilú, versenyképes ágazattal rendelkező város (például Tiszaújváros, Kazincbarcika, Martfű, Záhony) és néhány szuburbanizálódó település (Sajóörös, Sajószöged, Szendehegy) tudott 1988-ban és 2010-ben is a jövedelmi élvonalban maradni. A kiinduló évben 126 északkelet-magyarországi település volt az országos települési egy főre jutó jövedelmi rangsor alsó egytizedében, míg 2010-ben 146 (2000-ben még 165) település volt a jövedelemlista alján (Pénzes 2012). Az eredményekből visszatükröződik, hogy Északkelet-Magyarország alapvetően vesztese volt a rendszerváltás utáni időszaknak. Azonban a legnagyobb foglalkoztatási központok – a felsorolt kivételekkel –, köztük még Szabolcs-Szatmár-Bereg megye jelentősebb városai (például Kisvárd, Mátészalka, Nyírbátor, Fehérgyarmat, Vásárosnamény) is javítani tudtak országos átlaghoz viszonyított jövedelmi pozíciójukon. Emellett a szuburbanizáció (akár vidéki kisebb városok esetében) által érintett települések jövedelmi szintje is jellemzően emelkedett 1988 és 2010 között. Északnyugat-Magyarországon 1988-ban 107 település egy főre jutó jövedelemszintje haladta meg az országos átlagértéket, amely 2010-re több mint a kétszeresére – 232-re – nőtt. Emellett 1988-ban 52 olyan település volt a térségben, mely az országos települési egy főre jutó jövedelmi rangsor alsó egytizedében helyezkedett el. Ez a szám 2010-re 19-re mérséklődött – bár 2000-ben még mindössze 11 ilyen település volt Északnyugat-Magyarországon. Az egy főre jutó relatív jövedelemszint emelkedése 1988 és 2010 között különösen a megyeszékhelyek környezetében, illetve néhány nagyobb foglalkoztatási szereppel rendelkező város közelében volt jelentős. Ezek alapján feltételezhető, hogy a foglalkoztatási központok és az ingázási övezeteik (részben a szuburbanizáción keresztül) jövedelmi mintázata, illetve folyamatai meghatározó tényezőjét jelentik a rendszerváltás utáni társadalmi-gazdasági átalakulásnak.

ábra 3: egy főre jutó jövedelem Sajóörösön (2002-2013)

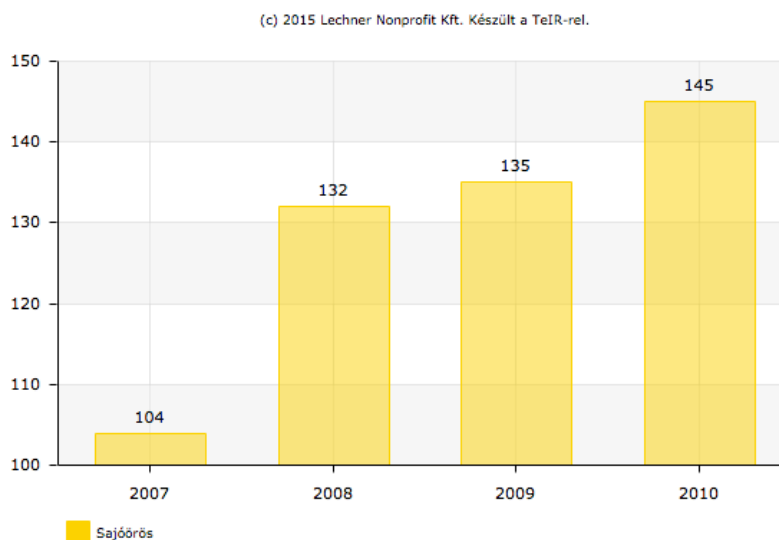
forrás: TeIR

A regisztrált vállalkozások száma 2007-2010 időszakban nőtt. A legtöbb vállalkozás 9 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztat.

Alkalmazottak száma	Regisztrált vállalkozások száma
0 és ismeretlen	33
1-9	3
10-19	107
20-49	1

táblázat 5: vállalkozások megoszlása a foglalkoztatottak száma szerint

forrás: TeIR

ábra 4: regisztrált vállalkozások száma Sajóörsön (2007-2010)

forrás: TeIR

3.1.3. KÖRNYEZETI ÉS TERMÉSZETI ADATOK

Sajóörs a Sajó-Hernád-sík kistáj K-i, DK-i részén található. A kistáj teljes területe 668 km² és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében helyezkedik el.

Domborzat

Kistájrészletünk 89,5 és 160 méter tengerszintfeletti-magasságú, D-i lejtésirányú terület. A területet a Sajó és a Hernád hordalékkúpja építi fel, a kistáj középső és déli része 8-10 méterrel szigetszeren kiemelkedik környezetéből. A felszín a folyók eróziójának hatására alacsony völgyközi hátakkal tagolt. Átlagosan 5 m/km² relatív reliefű domblábi hátak alakultak ki. A Sajó és a Hernád ártéri vidéke enyhén hullámos síkságnak minősül.

Földtani adottságok

Területünk felszínének legelterjedtebb képződménye a folyóvízi kavics, löszös-agyagos üledékek, ill. holocén öntésanyagok vannak a felszínen.

Talaj

Mivel a táj a Sajó és Hernád hordalékkúpján alakult ki, az öntéshordalékon öntés réti és réti talajok találhatóak. Mechanikai összetétele alapján vályog, vagy agyagos vályog. A réti talajképződményekhez csatlakozó térszíneken főként réti csernozjom talajok keletkeztek, víz- és tápanyag gazdálkodásuk általában kedvező.

Növényzet

A Sajó és a Hernád alacsony árterein a potenciális növényzet a fűz-nyár ligetek. A kistáj D-i és DK-i részein sziki tölgyesek fordulnak elő. A kistáj jelentős része mezőgazdasági terület, nagytáblás szántóföldi kultúrákkal. A puhafás fűz-nyár ártéri erdők főként csak a vízfolyások mentén, keskeny sávokban maradtak fenn. (*Salix alba*, *S. fragilis*, *Populus nigra*) A kistáj déli területein így Sajóörösön szikes gyepek is találhatóak melyeken főként rét és legelő területhasználat folyik. A nagy kiterjedésű szántóföldek közt már csak nyomokban lelhetőek fel néhány helyen tatárjuharos lösztölgyes ligetek.

Sajátos táji adottságok

Holtmedrekkel tagolt alacsonyártéri síkság. A táj jellegzetességei a nagy kiterjedésű kavicsbánya tavak a felhagyás módjától és időtartamától függő másodlagos növényzettel. Ezek fontos vizes élőhely funkciót betöltő vízfelületek.

Helyi üdülési igények kielégítésére a Sajó mentén kedvező természeti feltételek adódnának.

Tájtípológiai összesség

A terület mérsékelt meleg, száraz éghajlatú, javarészt mezőgazdasági hasznosítású, főként folyóvízi kavicsos, részben agyagos-löszös üledéken kialakult, főként réti csernozjom talajjal rendelkező, alacsony völgyközi háttalakkal szabdaltságsíkság.

(Marosi S.- Somogyi S.: Magyarország kistájainak katasztere I-II. (MTA 1990.), Dövényi Zoltán: Magyarország kistájainak katasztere (MTA 2010.))

Vízrajz

A kistáj főbb vízfolyásai a Sajó, a Hernád, a Bódva, a Szinva és a Hejő. Ezek közül Sajóörös területét a Sajó érinti mely ezen szakaszára már begyűjtötte a Hernád, a Bódva a Kis-Sajó és a Szinva patak vizét. Sajóöröst elhagyva Kesznyéten után a Sajó betorkollik a Tiszába. A Sajón a tavasz az árvizek időszaka, az év második fele általában kisvízű.

A kistáj állóvizeit két csoportra oszthatjuk, a természetes és a Sajó hordalékkúpjába mélyített mesterséges kavicsbányatavak, mely utóbbiakból találhatunk néhány kisebb felhagyott példányt Sajóörös területén is. Ezek egy része a település ÉNy-i felén, a Sajó közelében, míg többsége a K-i felé helyezkedik el.

A talajvíz mélysége 2-4 méter között van. Mérsékelt keménységű, kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos jelleg általános a területen. A települések mindegyikén 100%-osan kiépített a közütemi ivóvízellátás és túlnyomó többségükben a szennyvíz- és csapadékvíz-elvezetés is többé-kevésbé megoldott. Az artézi kutak jelenléte nem gyakori a környéken, mélységük csekély, ám vízhozamuk jelentős. A közeli Sajóhídvég mélyfúrása 95 C^o-os.

Község klímája

A község évi közepes hőingadozásának mértéke 22,1 C°, az átlagos csapadékmennyiség 533 mm.

3.2. A MEGHATÁROZOTT TERÜLETIGÉNYES ELEMOK ALAPJÁN, JAVASLAT A MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA FŐ ELEMINEK TÉRBELI RENDJÉRE ÉS A TERÜLET-FELHASZNÁLÁSRA IRÁNYULÓ TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÁLTOZTATÁSOKRA

A települési területek funkcionális hasznosítását általában négy csoportba sorolják:

- centrum
- lakóterületek
- ipari területek
- települési zöld- és szabadidő területek

Sajóörös község funkcionális szerkezetét vizsgálva ez a felosztás a belterületre vonatkozóan egy településközponti (centrum) területtel, azt körülvevő lakóterülettel és ennek határán, több ponton elhelyezkedő települési zöld- és szabadidős területekkel rendelkezik. Kimondott ipari területek nem kerültek még kiépítésre, de a tervek szerint külterületi részen kap helyet.

A lakófunkciót nagyrészt kertvárosias oldalhatáron vagy szabadon álló családi házas beépítés jellemzi. A település közel egészére azonos beépítési megkötésként a 30%-os beépítés és 4,5m-es építménymagasság jellemző.

3.3. AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉKEK ÉS A VÉDETTSÉG BEMUTATÁSA, JAVASLATOK AZ ÖRÖKSÉG VÉDELME ÉS AZ ÖRÖKSÉGI ÉRTÉK ALAPÚ, FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSÉRE

Természetvédelmi védettség

Jelenleg 1 helyi természetvédelmi védettséget élvező objektum található Sajóörösrön. Ezen kívül a Sajó folyó egyes szakaszain tájképvédelmi területek kerültek kijelölésre. Illetve Sajóörös külterületének északi részén ökológiai folyosónak minősített területek találhatóak. A község közel teljes területe vízminőségvédelmi területnek minősül.

Épített örökség

Sajóörös község rendeletben szabályozta a településképe, történelme, identitása szempontjából meghatározó épített értékek védelmét; a község építészeti örökségének, arculatának a jövő nemzedékének számára való megtartását; védett értékeinek fenntartását; valamint a helyi védelem érdekében az általános környezetkultúra, építészeti kultúra szemléletformáló terjesztésének és az erre való nevelésnek a támogatását.

Cél:

A településképe védelme a különleges oltalmat érdemlő építészeti, építészettörténeti, régészeti, településtörténeti, kultúrtörténeti, ipartörténeti, művészeti szempontból védelemre érdemes területek, épületek, épületegyüttesek, építészeti elemek felkutatása, számbavétele, karbantartása, hasznosításának elősegítése, károsodás megelőzése, elhárítása.

térkép 2: Sajóörös helyi értékvédelemre javasolt területe

Kiterjedés:

A területi védelem a történeti településmagra vonatkozik, ami integrálja a község karakterének védelmét, a településképe védelmét, a településszerkezet védelmét. A helyi egyedi védelem magába foglalja az építmény egészére és/vagy az építmény részleteire vonatkozó védelmet vagy egyéb építmények, emlékművek, keresztek védelmét (18 db építmény és 4 db egyedi épített érték).

Kulturális örökség

A község értékes szellemi kulturális örökségelemeket, hungarikumokat és közösségi hagyományokat őriz. Ezek értékalapú fejlesztése nemcsak a község imázsának, vonzerejének és megtartó képességének, de az identitástudat növekedésének szempontjából is kiemelt feladat.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

ábra 1: Sajóörös népessége (1949 – 2014).....	13
ábra 2: a népesség kor megoszlása Sajóörösön	13
ábra 3: egy főre jutó jövedelem Sajóörösön (2002-2013).....	15
ábra 4: regisztrált vállalkozások száma Sajóörösön (2007-2010)	16

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

táblázat 1: a jövőkép, a településfejlesztési elvek és célok kapcsolata	12
táblázat 2: a 7 évesnél idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége Sajóörösön (1960-2011) ..	14
táblázat 3: aktív, inaktív keresők és eltartottak száma Sajóörösön (1970-2011)	14
táblázat 4: munkanélküliek aránya Sajóörösön.....	14
táblázat 5: vállalkozások megoszlása a foglalkoztatottak száma szerint.....	16

TÉRKÉPEK JEGYZÉKE

térkép 1: akcióterületek Sajóörös területén.....	11
térkép 2: Sajóörös helyi értékvédelemre javasolt területe	18